

Рівненський державний  
гуманітарний університет

# Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів  
здобувачів вищої освіти

№ 9  
2024

Рівненський державний гуманітарний університет  
Психолого-природничий факультет

# Студентський дайджест

**збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти**

**Випуск 9**

Рівне, 2024

**Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.**  
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

***Головний редактор :***

**Павелків Роман Володимирович** – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

***Виконавчий редактор :***

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

***Члени редакційної колегії :***

**Павелків Віталій Романович** – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

**Безлюдна Валентина Іванівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

**Юрчук Олена Сергіївна** – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ  
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

може не підходити для іншої. Слухайте дитину, реагуйте на її потреби і надавайте їй підтримку в тому, що їй потрібно для переживання кризи в сім'ї.

### Список використаних джерел

1. Мороз Р. Моделі шлюбно-сімейних відносин. *Психологічна газета*. 2014. № 1. С. 8-11.
2. Столярчук О. Психологія сучасної сім'ї: навч. посіб. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
3. Федоренко Р. Психологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 480 с.
4. Черезова І. Психологія життєвих криз особистості: навч. посіб. Бердянськ, БДПУ, 2016. 193 с.

УДК [159.923:159.947.24]:355.422(477)

## СУТНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО УЧАСТІ У БОЙОВИХ ДІЯХ ТА ЇЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ

Юдко Вікторія, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», II курс, РДГУ

Науковий керівник: *Джеджера О. В., ст. викладач*

**Постановка проблеми.** У сучасному світі, з огляду на зростаючі геополітичні напруження та частоту військових конфліктів, питання психологічної готовності особистості до участі в бойових діях набуває особливої актуальності. Здатність військовослужбовця ефективно виконувати бойові завдання не лише залежить від його фізичної підготовки та технічних навичок, але й значною мірою визначається його психологічною готовністю. Ця складова включає у себе комплекс психічних якостей, емоційних станів та мотиваційних установок, що забезпечують здатність особистості адекватно реагувати на екстремальні умови військових дій.

**Мета дослідження** висвітлення результатів емпіричного дослідження психологічної готовності особистості до участі в бойових діях та її детермінації.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Психологічна готовність до бойових дій – це багатовимірне явище, яке охоплює різні аспекти психічного життя особистості. До основних компонентів цієї готовності відносяться стресостійкість, емоційна стабільність, мотиваційна спрямованість, когнітивна гнучкість, впевненість у своїх силах та здатність до прийняття рішень в умовах невизначеності та високого ризику. Психологічна готовність формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, включаючи попередній життєвий досвід, рівень професійної підготовки, соціальне оточення, індивідуально-психологічні особливості та багато інших, що було висвітлено в працях О.В.Бойко, О.П.Євсюкова, О.М.Кокун, О.Г.Мирошники, І.М.Окуленко та ін..

Важливим аспектом дослідження психологічної готовності до бойових дій є визначення детермінант, які впливають на її формування та розвиток. До таких детермінант відносяться соціально-психологічні фактори (соціальна підтримка, рівень міжособистісних відносин у військовому колективі), особистісні характеристики (тип темпераменту, рівень саморегуляції, схильність до ризику), а також ситуативні умови (інтенсивність та тривалість бойових дій, ступінь загрози життю). Розуміння цих чинників дозволяє більш ефективно підходити до підготовки військовослужбовців, забезпечуючи їм необхідні умови для збереження психічного здоров'я та підвищення бойової ефективності [1; 3].

Психологічна готовність людини до участі у бойових діях є складним і багатограним аспектом, на який впливають різноманітні фактори. Особистісні якості, психологічна стійкість, підготовка та попередній бойовий досвід відіграють вирішальну роль у формуванні готовності людини. Однак існують проблеми з точною оцінкою психологічної готовності



через культурні відмінності, стигматизацію щодо психічного здоров'я та тривалий вплив травматичних подій. Щоб вирішити ці проблеми та підвищити психологічну готовність, можна запровадити такі стратегії, як програми навчання стійкості, послуги психологічної підтримки та сприяння підтримці однолітків і товариству. Визнаючи ці фактори та впроваджуючи відповідні стратегії, військові організації можуть краще підтримувати психологічне благополуччя свого персоналу та покращувати загальну готовність до військових операцій [1].

Таким чином, питання психологічної готовності особистості до участі в бойових діях є надзвичайно важливим для сучасної психологічної науки та практики. Вивчення цього феномена дозволяє не лише покращити підготовку військових кадрів, але й сприяє розробці психологічних програм підтримки та реабілітації військовослужбовців, що зіткнулися з екстремальними умовами бойових дій. Розуміння сутності психологічної готовності та її детермінант є ключовим кроком на шляху до забезпечення ефективного та безпечного виконання бойових завдань.

Емпіричне дослідження психологічної готовності особистості до участі в бойових діях та її детермінації було проведене у м. Рівне, де було виявлено найбільш виражені показники рівні психологічної готовності особистості до участі в бойових діях. До участі в емпіричному дослідженні було залучено 27 осіб, серед них: 4 жінок та 21 чоловіків.

Емпіричне дослідження психологічної готовності особистості до участі в бойових здійснювалося за допомогою методики «Тест самооцінки психічних станів» (за Г.Айзенком) [2].

За результатами досліджень 9,4% респондентів мали високий рівень тривожності, 56,6% – середній рівень, а 34% осіб, мали низький рівень тривожності. Відповідно до цього для осіб з високою тривожністю характерна замкнутість, самозвинувачення, недостатня оцінка діяльності оточуючих. Почуття провини може призвести до негативної самооцінки.

Фрустрація була високою характеристикою для 7,3% респондентів із середнім показником 47,2%, тоді як низьким показником для цієї шкали зазвичай є 45,5% респондентів. Високий рівень фрустрації проявляється у вигляді негативних переживань: розчарування, роздратування, тривоги, безнадії. Розчарування мобілізованих осіб, часто проявляється насамперед у агресивних реакціях, які можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми.

Високий рівень за шкалою агресивності мали 5,7% опитаних осіб, середній – 56,6% респондентів, низький – 37,7% респондентів. Вербальна чи фізична агресія, спонтанні прояви пасивності та ворожості характерні для осіб в умовах воєнного стану.

Це також може проявлятися як схильність до нападу, створення проблем і шкоди людям, тваринам і навколишньому світу. Іноді вона проявляється у формі владної переваги над іншою людиною чи іншим соціальним об'єктом. Напади на чоловіків, можуть негативно вплинути на роботу та навчальну діяльність, особистий розвиток і стосунки з батьками, друзями, родичами та однолітками. Середній рівень агресії більше вербальний, ніж фізичний, причому характерна агресія, зміщена на неживі предмети, а не на людей.

Високий ступінь ригідності мали 1,9% респондентів, середній рівень цього показника шкали – 75,5% респондентів, низький – 22,6% респондентів. Високий рівень ригідності осіб, проявляється у складності (аж до повної неможливості) змінити програму діяльності основної програми в ситуаціях, які об'єктивно потребують її реорганізації. Сильно виражена ригідність проявляється в незмінності поведінки, переконань, думок, навіть коли вони не відповідають дійсності.

**Висновки.** Психологічна готовність до діяльності – це інтегральний стан, що відображає ступінь відповідності характеристик людини як індивіда, особистості і суб'єкта вимогам тої чи іншої діяльності і оптимальним моделям функціонування людини в тій чи іншій сфері його життєдіяльності. Психологічна готовність поділяється на ситуативну та стійку, а будучи цілісним утворенням загальна (стійка) і ситуативна психологічна готовність до діяльності включає такі компоненти: мотиваційні; пізнавальні; емоційні; вольові.

Було проведено емпіричне дослідження психологічної готовності особистості до участі в бойових діях та її детермінації було проведено у м. Рівне. До участі в емпіричному дослідженні було залучено 27 осіб, із них: респонденти – 25 осіб; психологи – 2 особи.

З результатами самооцінки психічних станів, 9,4% респондентів мали високий рівень тривожності, 56,6% – середній рівень, а 34% осіб, мали низький рівень тривожності. Відповідно до цього для осіб з високою тривожністю характерна замкнутість, самозвинувачення, недостатня оцінка діяльності оточуючих. Почуття провини може призвести до негативної самооцінки. Фрустрація була високою характеристикою для 7,3% респондентів із середнім показником 47,2%, тоді як низьким показником для цієї шкали зазвичай є 45,5% респондентів. Високий рівень за шкалою агресивності мали 5,7% опитаних осіб, середній – 56,6% респондентів, низький – 37,7% респондентів. Високий ступінь ригідності мали 1,9% респондентів, середній рівень цього показника шкали – 75,5% респондентів, низький – 22,6% респондентів. Високий рівень ригідності осіб, проявляється у складності (аж до повної неможливості) змінити програму діяльності основної програми в ситуаціях, які об'єктивно потребують її реорганізації.

### Список використаних джерел

1. Бойко О.В. Психологічна підготовка Ч.1 (теоретичний аспект): Навчально-методичний посібник. Львів: АСВ, 2019. 200 с.
2. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців : метод. посіб. / Н. Агаєв, О. Кокун, І. Пішко, Н. Лозінська та ін. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2019. 234 с.
3. Методичні рекомендації з психологічної підготовки військовослужбовців Збройних сил України щодо формування стресостійкості до дій в умовах різкої зміни бойової обстановки. Київ : Головне управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України. 2020. 62 с.

УДК 159.923 : 37.018.1.013

## ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ІДЕНТИЧНОСТІ ДИТИНИ

Юрчук Олексій, канд.пед.наук, доцент

Кравчук Анна, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 012 «Дошкільна освіта», I курс, РДГУ

**Постановка проблеми.** Актуальність проблеми обумовлена необхідністю вивчення впливу на цей процес різних факторів. Одним із суттєвих факторів розвитку ідентичності дитини є дитячо-батьківські відносини, у процесі яких формуються стрижневі особистісні освіти дитини.

Родинний виховний досвід в Україні репрезентували ще літописці та педагоги Київської Русі (Нестор, Феодосій Печерський, Володимир Мономах, Митрополит Іларіон та ін.). Питання взаємостосунків батьків і дітей у сімейному вихованні має місце у класичній та вітчизняній педагогічній думці минулого (Я.А. Коменський, І. Песталоцці, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, Ж.-Ж. Руссо, С.Русова, К. Ушинський, В.О. Сухомлинський та ін.) [1].

Вивченню деяких провідних характеристик у підсистемі «дитина-батьки» (любові та прийняття, форм контролю, авторитетності послідовності чи непослідовності тощо) присвячені роботи Д.Боулбі, Е. Schaefer, Benjamin L та інших дослідників [4, с.80]; стиль та моделі взаємодії розглядалися у роботах Л. Беньямін, А. Петровського, В.М. Дружиніна та ін. [2, с.80].

У дослідженнях Л. Божович, Л. Виготського, Т. Говорун, Д. Ельконіна, Г. Костюка, С.Максименка, Т.Титаренко та ін., аналізується, що зі сферою дитячо-батьківських взаємин пов'язані такі феномени як: ставлення батьків до дітей, стиль і тип виховання, характер

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                               |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Архипова Юлія</b> Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....                                                 | <b>3</b>  |
| <b>Галело Тетяна</b> Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема .....                                                     | <b>5</b>  |
| <b>Грицюк Карина</b> Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України .....                                 | <b>8</b>  |
| <b>Данильченко Олександр</b> Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....                                   | <b>11</b> |
| <b>Дульнєва Анна</b> Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....                                                              | <b>13</b> |
| <b>Ільчук (Смик) Олена</b> Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....                                   | <b>15</b> |
| <b>Коновалов Артем</b> Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни..... | <b>16</b> |
| <b>Косяк Тетяна</b> Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....                                            | <b>20</b> |
| <b>Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина</b> Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....                                  | <b>22</b> |
| <b>Марковець Юстина</b> Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях .....                 | <b>25</b> |
| <b>Мартинюк Ольга</b> Шляхи подолання стресу в підлітковому віці .....                                                                        | <b>27</b> |
| <b>Маснюк Тетяна</b> Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни .....                                         | <b>29</b> |
| <b>Масюк Василина</b> Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....                                                        | <b>32</b> |
| <b>Мацкевич Ольга</b> Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці .....                                                  | <b>33</b> |
| <b>Мельничук Оксана</b> Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни .....                                           | <b>36</b> |
| <b>Миронець Ірина</b> Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...                                                         | <b>38</b> |
| <b>Натина Ганна</b> Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню .....                                                    | <b>41</b> |
| <b>Пантелюк Марія</b> Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів .....                                                | <b>43</b> |

|                                                                                                                                             |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Панько Аліна Катерина</b> Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....                                                     | <b>46</b> |
| .....                                                                                                                                       |           |
| <b>Парчук Софія, Юрчук Олена</b> Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії .....                                     | <b>48</b> |
| <b>Пацкова Галина</b> Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)..... | <b>51</b> |
| <b>Пермінова Наталія, Яцюк Наталія</b> Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....                | <b>55</b> |
| <b>Поліщук Максим</b> Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці .....                                               | <b>57</b> |
| <b>Польняк Ольга</b> Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....                            | <b>59</b> |
| <b>Попружок Софія</b> Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....                                                                        | <b>62</b> |
| <b>Рожко Олена</b> Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....                                       | <b>64</b> |
| <b>Солоп Тетяна, Піонтковська Діана</b> Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....                    | <b>68</b> |
| <b>Стащук Анна</b> Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....                                                  | <b>71</b> |
| <b>Тадесв Гордій</b> Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....                                                                   | <b>76</b> |
| <b>Тулупов Сергій</b> Подружжя психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини .....                                          | <b>78</b> |
| <b>Хома Людмила</b> Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни .....                                                       | <b>81</b> |
| <b>Чорноус Яна</b> Класифікація синдрому дитячого аутизму.....                                                                              | <b>85</b> |
| <b>Шалівський Павло</b> Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї .....                                                                 | <b>90</b> |
| <b>Юдко Вікторія</b> Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації .....                        | <b>92</b> |
| <b>Юрчук Олексій, Кравчук Анна</b> Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....                 | <b>94</b> |
| <b>Юрчук Олена, Рижа Мирослава</b> Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....                                  | <b>96</b> |
| <b>Юрчук Олена, Стеблюк Яна</b> Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених                                          | <b>99</b> |